

**Zpráva Caritas CARES
za rok 2021 pro Českou republiku**

VSTŘÍCNĚJŠÍ PRACOVNÍ TRH: JISTOTA, ŽE NIKDO NEZŮSTANE STRANOU

Obsah

O této zprávě	4
O Charitě Česká republika	4
Vymezení inkluzivního trhu práce	8
1. Aktuální výzvy v oblasti trhu práce	10
1.1 Trh práce před a po pandemii	10
1.1.1 Vývoj socioekonomických souvislostí	10
1.1.2 Skupiny osob, jež jsou na trhu práce nejvíce ohroženy	11
1.1.3 Dopad pandemie na ekonomiku a pracovní trh	13
1.2 Dopad pandemie covidu-19 na služby Charity Česká republika	15
2. Politická opatření na národní a unijní úrovni	19
2.1 Politika zaměstnanosti v České republice a možnosti, které nabízí politika EU	19
2.2 Východiska a příležitosti na úrovni EU	22
2.3 Sociální ekonomika	25
3. Charitní sociální podniky – příklady dobré praxe	28
4. Závěr a doporučení	32
4.1 Doporučení pro národní úroveň	32
4.2 Doporučení pro národní a unijní úroveň	34
Zdroje	35
Seznam zkratk	38

Autoři: Chiara Crepaldi (IRS), Alžběta Karolyiová, Jana Klusáková Sedřová, Iva Kuchyňková, Jiří Vraspír, Klára Boumová (Charita Česká republika)
Koordinátoři: Alžběta Karolyiová, Tomáš Nyč
Koordinátor Caritas Europa: Lucy Anns
Fotografie: Lubomír Kotek, Ivo Tauchman, Jakub Žák (Charita Česká republika)
Korektury: Karolína Tietjenová
Grafické zpracování: Kristýna Urbánková

Vydala Caritas Europa, prosinec 2021

Tato studie získala finanční podporu z programu Evropské unie „Program EU pro zaměstnanost a sociální inovace“ (EaSI).
Další informace najdete na: www.ec.europa.eu/social/easi

Informace obsažené v této publikaci nemusí nutně odrážet oficiální stanovisko Evropské komise.
Caritas Europa si vyhrazuje právo nenést odpovědnost za přesnost a úplnost informací uvedených v této publikaci. Nároky na odpovědnost týkající se škody způsobené použitím jakýchkoli poskytnutých informací, včetně jakýchkoli informací neúplných nebo nesprávných, budou proto zamítnuty.

O této zprávě

Charitní organizace jsou klíčovými aktéry v boji proti chudobě a sociálnímu vyloučení a rovněž v boji za sociální spravedlnost. Pomáhají lidem v nepříznivé situaci, poskytují jim služby a podílejí se na hledání alternativních řešení, která vedou ke zmírnění dopadů nespravedlivého uspořádání, politických rozhodnutí a různých opatření.

Zprávy Caritas CARES jsou důležitou součástí této činnosti. Na základě svých zkušeností s každodenní prací s lidmi žijícími v chudobě pak Charita informuje místní, regionální, národní i evropské úřady a doporučuje jim vhodná řešení. Zprávy Caritas CARES tvoří důležitý pilíř advokačního úsilí Charity na národní a evropské úrovni a jsou zárukou toho, že budou vyslyšeny hlasy nejvíce zranitelných členů naší společnosti.

Tématem této zprávy jsou inkluzivní trhy práce a sociální ekonomika jako součást národních sociálních modelů. Zpráva se zaměřuje zejména na výzvy, které vyžadují bezodkladná řešení, aby došlo k větší inkluzi v oblasti trhů práce a podpoře sociální ekonomiky. Vychází se přitom z vybraných cílů udržitelného rozvoje, specifických podcílů v oblasti chudoby a zaměstnanosti, víze udržitelných sociálních modelů Caritas Europa, jakož i ze stávajících procesů, programů a právních nástrojů EU a Rady Evropy.

Tato zpráva byla vytvořena na základě dotazníkového šetření, které bylo navrženo ve spolupráci s členskými organizacemi.

O Charitě Česká republika

Nezisková organizace Charita Česká republika nabízí téměř 800 sociálních služeb a dále také zdravotní a další podpůrné služby a programy. Své služby poskytuje lidem v nouzi nebo v tíživé sociální situaci, osobám se zdravotním postižením, nevyléčitelně nemocným, lidem bez domova, drogově závislým, vězňům, obětem domácího násilí a obchodování s lidmi, lidem v tíživé životní situaci, např. zasaženým mimořádnými

událostmi, rovněž pak přistěhovalcům a uprchlíkům. Hlavními uživateli služeb a příjemci pomoci jsou rodiny s dětmi, senioři, lidé s hendikepem a lidé bez domova. V roce 2020 evidovaly sociální a zdravotní služby Charity Česká republika 179 388 klientů.

Foto: Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi OCH Kutná Hora. Autor snímku: Jakub Žák

Charita Česká republika hraje také důležitou roli při diskusi o relevantních sociálních problémech a zasazuje se o zlepšení sociální politiky v ČR. Advokační činnost Charity Česká republika se zaměřuje mimo jiné na následující témata: zaměstnanost, dluhová problematika, dlouhodobá péče a zdravotně-sociální pomezí, bydlení, rodinná politika a ochrana dětí, minimální příjem a oblast kvality a financování sociálních služeb.

Pro zpracování této zprávy byla využita data z dotazníkového šetření, kterého se v období od 30. března do 21. dubna 2021 účastnilo 553 sociálních služeb Charity Česká republika. Zpráva se opírá také o informace z činnosti odborných kolegií Charity Česká republika, která představují platformu pro výměnu zkušeností a poznatků napříč sítí služeb Charity Česká republika. V neposlední řadě zpráva reflektuje i výstupy dalších relevantních institucí a aktérů.

Kontakty

Kontaktní osoba: Tomáš Nyč

Funkce: analytik pro sociální oblast

E-mail: tomas.nyc@charita.cz

Telefon: +420 734 681 129

Foto: Azylový dům pro matky s dětmi v tísni a volnočasové aktivity pro děti FCH Kralupy nad Vltavou. Autor snímku: Lubomír Kotek

Vymezení inkluzivního trhu práce

V katolické sociální nauce je zdůrazňováno, že ekonomické aktivity musí probíhat v širším morálním rámci, zahrnujícím poctivost a odpovědnost, respekt k lidské důstojnosti a spravedlnost. Její učení se opírá o vizi celistvého a autentického rozvoje, který přesahuje pouhý materiální zisk. Ekonomika musí sloužit lidem, nikoli naopak. Práce je považována za víc než jen způsob obživy, představuje také formu účasti na životě společnosti. Má-li být zachována důstojnost práce, je třeba respektovat základní práva pracujících – právo na tvořivou práci, na důstojnou a spravedlivou mzdu, právo pracovníků organizovat se a vstupovat do odborů, právo na soukromé vlastnictví a na ekonomickou iniciativu. V závěrečném prohlášení papeže Františka ze setkání „Economy of Francesco“¹ se uvádí, že „právo na důstojnou práci pro všechny, rodinná práva a všechna lidská práva musí být respektována v životě každé společnosti, musí být přiznána každému pracovníkovi a zaručena sociální politikou každé země“.

Tato práva jsou rovněž zakotvena v Cílech udržitelného rozvoje (Cíl 8), úmluvách Mezinárodní organizace práce, Listině základních práv Evropské unie, Revidované Evropské sociální chartě a nejnověji v Evropském pilíři sociálních práv (EPSP, 2017). Dvacet zásad EPSP je tím, co vede členské státy k silné sociální Evropě, která je spravedlivá a inkluzivní.

V případě Charity vychází respektování práv a důstojnosti každého pracovníka z ekonomiky zaměřené na člověka, která je založená na Agendě 2030 a cílech udržitelného rozvoje. Ekonomika zaměřená na člověka staví lidi a klima do centra ekonomického systému a vychází z pochopení toho, jak jsou ekonomika, klima a sociální práva vzájemně propojená a od sebe neoddělitelná. Jedná se o udržitelný a inkluzivní sociální model, který nepovažuje hospodářský růst za cíl sám o sobě, ale spíše za prostředek sociálního a environmentálního pokroku, a to v kombinaci s ochranou klimatu. Hospodářská politika zaměřená na člověka proto vychází

z posouzení sociálních a environmentálních potřeb, i jejích limitů, a je rozvíjena s ohledem na obecné dobro, tak aby přinášela prospěch lidem i planetě.

Základním prvkem ekonomiky zaměřené na člověka je inkluzivní trh práce, který je jedním z pilířů sociálního modelu Charity. Aktivní inkluze, odpovídající příjem, udržitelné zaměstnávání a kvalitní služby představují povinné cíle každého ekonomického systému orientovaného na spravedlnost a obecné dobro. Inkluzivní trhy práce proto uznávají hodnotu práce a přínos lidí pro společnost.

Foto: Poradna v Mostě. Autor snímku: Jakub Žák

¹ FINAL STATEMENT AND COMMON COMMITMENT. The Economy of Francesco [online]. Copyright © The Economy of Francesco Committee. Dostupné z: <https://francescoeconomy.org/final-statement-and-common-commitment/>.

1. Aktuální výzvy v oblasti trhu práce

1.1 Trh práce před a po pandemii

1.1.1 Vývoj socioekonomických souvislostí

Statistiky Eurostatu uvádějí, že v letech 2010 až 2020 vzrostla **míra zaměstnanosti** v České republice ze 70,4 % na 79,7 %, což je výrazně více než průměr EU-27 pro rok 2020, který činil 72,4 %. Míra zaměstnanosti žen se v daném období zvýšila z 60,9 % na 71,9 %, tedy opět výrazně nad průměrem EU-27, který činil 66,8 %. Údaje vztažené ke třetímu čtvrtletí roku 2020 však ukazují snížení míry zaměstnanosti o -0,8 procentního bodu (p. b.) oproti třetímu čtvrtletí roku 2019. U žen byl pokles ještě vyšší (-1,1 p. b.).

Míra nezaměstnanosti se mezi lety 2010 a 2020 v České republice snížila ze 7,1 % na 2,5 % (-4,6 p. b.), zatímco pokles zaznamenaný v EU-27 byl mnohem nižší (-3 p. b.) a v roce 2020 dosáhl hodnoty 6,9 %. Údaje za rok 2020 ukazují nárůst míry nezaměstnanosti z 2,0 % v 1. čtvrtletí 2020 na 2,7 % ve 3. čtvrtletí 2020 (+0,7 p. b.). U žen došlo v průběhu roku 2020 k nárůstu z 2,4 % v prvním čtvrtletí na 3,1 % ve třetím čtvrtletí. Další nárůst byl zaznamenán v roce 2021.

Nezaměstnanost mladých lidí v posledním desetiletí (2010–2020) byla a zůstala výrazně nižší, než je průměr EU. Zatímco v roce 2010 dosahovala nezaměstnanost mladých 18,3 % (oproti průměrné hodnotě v EU, která činila 21,5 %), v roce 2020 klesla na 8,0 %, naproti tomu průměr EU dosáhl hodnoty 16,8 %. Totéž lze říci i o nezaměstnanosti mladých žen. V roce 2010 byla pod průměrem EU (18,5 % oproti 20,9 %, v roce 2020 klesla na 9,2 % oproti průměru EU 16,7 %).

Zároveň se **míra zaměstnanosti obyvatelstva ve věku 15–24 let** v posledním desetiletí nezměnila, stejně jako u celkové produktivní populace. Z dat Eurostatu dále vyplývá, že nárůst u mladých lidí mezi lety 2010 a 2020 zůstal stabilní, a to z 25,2 % na 25,1 %, ale ve srovnání s průměrem EU byl výrazně nižší (z 31,7 % na 31,5 %) (Eurostat, 2021).

Míra ohrožení chudobou u pracujících (in-work at-risk-of-poverty rate, IWP) činila v roce 2009 v České republice 3,2 % a v roce 2019 mírně vzrostla na 3,5 %. Nejvyšší hodnota byla zaznamenána v roce 2012 (4,5 %). České ženy jsou ohroženy chudobou pracujících více než muži; v roce 2019 činila míra IWP u žen 3,7 % a u mužů 3,2 % (Eurostat, 2021a). Osoby se statutem zaměstnance byly chudobou pracujících ohroženy méně než ostatní pracovníci (Jahoda, Sirovátka, 2019: 6). Přestože je míra IWP v ČR nízká, je zásadní, že způsob výpočtu míry IWP nepočítá s tím, že v ČR je vysoký počet osob,

kterým je mzda dále krácena z důvodu exekucí nebo jiných srážek (Biben, 2018). To by mohlo znamenat, že ve skutečnosti zažívá chudobu pracujících více lidí, než uvádějí oficiální statistiky.

Jak vyplývá ze zprávy Evropské komise o jednotlivých zemích do roku 2020 (viz Evropská komise 2020a), český trh práce se vyznačuje nedostatkem pracovních sil a dovedností a nízkou mírou nezaměstnanosti, tedy faktory, které tlačí na neustálý růst nákladů práce a mezd, což může bránit dalšímu růstu a konkurenceschopnosti.

1.1.2 Skupiny osob, jež jsou na trhu práce nejvíce ohroženy

Pokles míry nezaměstnanosti a s ním spojená poptávka po pracovní síle vedly v období před pandemií covidu-19 k posílení investic do technologií zvyšujících produktivitu práce a ke zlepšení pracovních podmínek. Došlo např. ke zvyšování mezd, navýšení minimální mzdy, rozvoji flexibilnějších forem práce (často využívaných ženami s dětmi), snížení určitých forem prekérní práce a zvýšení nabídky různých benefitů pro zaměstnance (např. mateřské školy). Kromě toho se díky poklesu míry nezaměstnanosti a nedostatku pracovních sil trh práce více otevřel absolventům (viz kapitola 1.1.1).

I v tomto kontextu a „navzdory určitým zlepšením nejsou **lidé s nízkou kvalifikací, starší lidé a osoby se zdravotním postižením** stále plně integrováni na trh práce; částečně proto, že aktivní politika zaměstnanosti není dobře zacílená a přizpůsobená“ (Evropská komise, 2020a: 3). Současně je zde nedostatečná nabídka cenově dostupné péče o děti, což představuje překážku pro **zapojení žen na trhu práce**.

V České republice lze pozorovat také obtíže spojené s integrací zahraničních pracovníků na trh práce (Evropská komise, 2020a: 3).

Z praxe charitních služeb lze odvozovat, že vyloučeny z trhu práce nadále zůstávají i další skupiny, jako jsou dlouhodobě nezaměstnaní, předlužení lidé, příslušníci etnických menšin (např. Romové) a migranti.

Velká skupina **předlužených osob** je nucena pracovat v šedé ekonomice v důsledku nastavení systému vymáhání dluhů a insolvenční a nepružného systému sociálních dávek (viz kapitola 2.1). U osob s exekucemi je garantovaný chráněný základ příjmu (nezabavitelná částka) nižší než minimální částky, které nabízí systém sociálních dávek. Vysoké exekuční srážky ze mezd neumožňují pokrýt základní životní náklady. Tento trend je posilován rigiditou systému sociálních dávek, což má za následek značný výpadek příjmů při přechodu mezi sociálními dávkami a formálním zaměstnáním. Předlužení lidé, zejména rodiny s dětmi, nemají reálnou

Foto: Pečovatelská služba Charity Mladá Boleslav. Autor snímku: Jakub Žák

šanci pracovat ve formální ekonomice (SPOT, 2021), což má vážné dopady i na jejich důchodové zabezpečení ve stáří.

Pokud jde o postavení **Romů** na trhu práce, nelze vzhledem k absenci dat přesně určit podíl nezaměstnanosti romské populace, nicméně na základě vývoje nezaměstnanosti v ČR a odhadů míry nezaměstnanosti u romského obyvatelstva lze dovozovat, že Romové se potýkají s velkou nezaměstnaností, která dosahuje vysokých hodnot zejména v sociálně vyloučených lokalitách (Sirovátka, 2014; Vláda ČR, 2020: 37). Praxe charitních služeb potvrzuje, že se tento stav nezměnil ani v době ekonomického růstu.

U pracujících Romů je pak vysoký poměr osob pracujících v šedé ekonomice, bez formálně uzavřeného pracovního vztahu, jak upozorňuje Zpráva o stavu romské menšiny v České republice za rok 2019 (Vláda ČR, 2020: 38).

Také pro **migranty** byla situace na trhu práce obtížná. Česká republika sice pracovní migraci podporuje, ale přistupuje k ní velmi utilitárně a ochrana pracovních a sociálních práv migrantů je nedostatečná. Pracovní podmínky jsou často nevhodné, dochází k vykořisťování a zneužívání. Jako problematická se v této souvislosti jeví agenturní forma zaměstnávání. Volný přístup na trh práce mají pouze osoby

s trvalým pobytem, občané EU, uprchlíci s přiznaným azylem a žadatelé o azyl. Žadatelé o azyl však mohou pracovat až po 6 měsících a neexistuje pro ně žádná podpora integrace. Pracovní víza a zaměstnanecké karty (povolení k pobytu a pracovní povolení) se vydávají pouze na konkrétní pracovní místo, které nelze během 6 měsíců změnit. Časté je zadržování dokladů, neproplácení přesčasů, nevyplacení poslední mzdy, ukončení pracovního poměru po pracovním úrazu nebo v těhotenství.

Lidé s kumulací více znevýhodnění často zůstávají **dlouhodobě nezaměstnaní**. Během hospodářského růstu se počet dlouhodobě nezaměstnaných snižoval, ale zůstával

poměrně vysoký (OECD, 2021a). Dlouhodobá nezaměstnanost, často spojená s předlužeností a dalšími výše popsány překážkami, znamená složitou, nepříznivou sociální situaci s mnoha vzájemně provázanými negativními jevy, a proto vyžaduje komplexní podporu. Opatření aktivní politiky zaměstnanosti jsou však obvykle zaměřena pouze na řešení dílčích obtíží nebo jen na hledání práce (SPOT, 2018) a často jsou určena především osobám s příznivějšími sociodemografickými charakteristikami (mladší nebo střední věk, určitá úroveň vzdělání, bez vážných zdravotních problémů) a naopak méně často osobám s vícečetným znevýhodněním (Hora et al., 2018).

1.1.3 Dopad pandemie na ekonomiku a pracovní trh

Míra nezaměstnanosti se v České republice držela i ve složitém období pandemie nízkou, ačkoliv se v průběhu roku 2021 zvýšila (viz OECD, 2021b:4). Zaměstnanost však musela být udržována vládními podpůrnými programy. Velká část zaměstnanců navíc nebyla postižena přímo ztrátou zaměstnání, ale jeho výrazným omezením, které bylo zčásti bez finanční kompenzace. Pandemie nejvíce zasáhla ty, kteří měli na trhu práce nestabilní postavení (např. nejisté a neformální formy práce), a zhoršení jejich situace se ve formálních statistikách zaměstnanosti neodráží.

Pandemie znamenala větší riziko propadu do chudoby pro méně stabilní skupiny na trhu práce, osoby s nižším vzděláním, domácnosti s dětmi a pracovníky v sektoru obchodu a služeb (PAQ, 2021). Růst chudoby ilustruje výrazný nárůst potravinové a materiální pomoci.

Očekává se, že dopad pandemie covidu-19 na trh práce v ČR by mohl mít negativní vliv na počet osob zažívajících chudobu pracujících.

Co se týče **rodíčů samoživitelů**, průzkum (Klub svobodných matek, 2020) ukázal, že více než polovina respondentů-samoživitelů byla nucena se zadlužit v důsledku náhlého poklesu příjmů (ztráta nebo omezení práce). Příčinu toho, že pandemie postihla **ženy více než muže**, můžeme spatřovat v nižších mzdách, vyšším podílu žen v odvětvích nejvíce zasažených pandemií a častější práci na nejistých (prekérních) pozicích (SPOT, 2021). Na **prekarizované pracovníky**, tedy pracovníky na nestabilních pozicích, často bez dostatečné sociální ochrany, pandemie dopadla nejtěživěji. Zároveň urychlila některé trendy na trhu práce (polarizaci pracovních míst, proces digitalizace a automatizace, vznik nových profesí a potřebu odpovídající rekvalifikace).

Migranti zpravidla nebyli propuštěni, ale dostávali nižší mzdu nebo byli nuceni přijmout neplacené volno. Zároveň museli čelit dalším obtížím. Nemožnost bezvízového vstupu postihla řadu rodin (zejména z Ukrajiny) a děti, senioři či partneři zůstali odříznuti od světa v zemi původu. Docházelo k dlouhým prodlevám při vydávání povolení k pobytu a složitějším procesům udělování prodloužení povolení a změn pobytu. Poklesy/ztráty příjmů způsobené omezením výroby postihly i migrující pracovníky, kteří tvoří 30 % pracovní síly ve zpracovatelském průmyslu.

Krizí způsobenou covidem-19 byli silně zasaženi také **pracovníci v oblasti dlouhodobé péče** (long-term care, LTC), kteří často neměli dostatek prostředků, aby se s ní vyrovnali. Tento sektor se s ohledem na stárnutí populace dlouhodobě rozrůstá a zvyšuje se i počet pracovníků EU, kteří v něm působí. Jedná se především o ženy, mobilní pracovníky z EU nebo státní příslušníky třetích zemí, přičemž i zde roste podíl pracovníků vyššího věku. V České republice byla během

první vlny pandemie (jaro 2020) nedostatečně zajištěna ochrana a podpora pracovníků sociální péče, terénní zdravotní péče a neformálních pečovatelských služeb. Pozornost byla zaměřena především na nemocnice a zdravotnická zařízení. Během podzimní vlny covidu-19 a v následujícím období (září 2020 až březen 2021) již byli pracovníci péče vnímáni jako důležitá složka, nezbytná pro zvládnutí pandemie. Je nutné podotknout, že důležitou roli zde sehrálo i to, že do komunikace s ministerstvy byla zapojena také řada dalších subjektů, a to včetně managementu Charity Česká republika, což vedlo k lepší informovanosti a komunikaci opatření, metodik a náprav v procesním řízení a systému podpory. Byly poskytovány ochranné pomůcky a metodická podpora (ve spolupráci s MPSV, Armádou ČR a organizací Lékaři bez hranic). Pracovníci v oblasti péče byli zařazeni mezi prioritní skupiny pro očkování proti covidu-19. Ministerstvo rovněž přispělo k překonání krize pokrytím zvýšených výdajů za sociální služby.

„V práci mi dali výpověď, protože jsem čtyři dny nepřišla. Pečovala jsem totiž doma o nemocného manžela a nevěděla jsem, že když ho hospitalizují, už nepobírám finanční podporu (dlouhodobé ošetřovné). Práci jsem si už našla, ale je tak málo zakázek, že nás s dcerou nemohu uživit. Kvůli pandemii nemohu sehnat další práci (brigádu). Poté, co mi covid vzal manžela, jsem se zděšením zjistila, že nemám nárok na jakoukoliv pomoc od státu. Dcera se jen učí, aby měla šanci na jiný život.“

— Matka Anna (49 let), dcera Lada (15 let)²
(Diecezní charita České Budějovice)

² Pro účely této zprávy byla jména změněna.

1.2 Dopad pandemie covidu-19 na služby Charity Česká republika

Na základě výsledků interního průzkumu provedeného v rámci sociálních služeb Charity Česká republika³ a také na základě informací odborníků z Charity na oblast migrace a zdravotnictví je zřejmé, že zejména v období září 2020 až březen 2021⁴ vzrostla potřeba spolupráce se sociálními a zdravotními službami u řady cílových skupin. Sociální služby Charity Česká republika v průzkumu zmiňovaly nárůst spolupráce s rodinami s dětmi, osobami v produktivním věku, seniory, lidmi se zdravotními problémy, migranty, osobami bez domova, osobami v krizi a oběťmi domácího násilí.

Je nutné podotknout, že i při nižším počtu klientů mohla být vzhledem k potřebě intenzivnější práce s některými z nich, ztíženým pracovním podmínkám či personálním výpadkům v důsledku pandemie covidu-19 pro pracovníky služeb práce celkově náročnější. Jako nejčastější důvod poklesu spolupráce s klienty udávali respondenti pro obě referenční období průzkumu obavy klientů z osobní návštěvy služby. Nezanedbatelným faktorem bylo také omezení provozu služeb související s protipandemickými opatřeními, a na jaře 2020 pak vládním ustanovením nařízené uzavření některých služeb.

Ke změně došlo i v případě požadavků, které se službami potřebovali klienti řešit. Sociální služby Charity Česká republika s klienty více řešily otázky týkající se problematiky dávek, zaměstnání či příjmu, přístupu k bydlení a zdravotní péči, dostupnosti služeb podpory zaměstnanosti či dostupnosti předškolního vzdělávání či péče.

Průzkum realizovaný Charitou Česká republika také poskytl informaci o tom, jaké byly **hlavní problémy, s nimiž se klienti sociálních služeb během pandemie covidu-19 potýkali**. Za nejzávažnější byly respondenty označeny následující problémy klientů sociálních služeb:⁵

- sociální izolace: 76,5 %,
- vznik či prohloubení psychických obtíží: 57 %,
- zhoršení fyzického zdraví: 37,6 %,
- nedostupnost úřadů: 33,1 %,
- potíže se zvládnutím výuky dětí: 24,2 %,
- ztráta zaměstnání (či hrozba ztráty zaměstnání): 23,5 %,
- ztráta bydlení (či hrozba ztráty bydlení): 21,3 %,
- nedostatečný příjem v důsledku čerpání ošetřovného, nemoci, karantény apod.: 19,5 %,
- potíže spojené se zvýšením nutných výdajů: 17,4 %,
- digitální vyloučení: 13,9 %.

³ Průzkum byl realizován během období 3 týdnů v březnu a dubnu 2021. Průzkumu se zúčastnilo 553 respondentů (zástupců sociálních služeb Charity Česká republika).

⁴ V rámci průzkumu byli respondenti dotazováni na míru spolupráce sociálních služeb s pro ně relevantními cílovými skupinami ve dvou obdobích, a to v březnu až červnu 2020 a v září 2020 až březnu 2021. K oběma obdobím se respondenti vyjadřovali odděleně, protože se nejedná o období, která by bylo možné hodnotit ve vztahu k dopadům pandemie covidu-19 na fungování sociálních služeb souhrnně.

⁵ Uvedené číslo informuje o procentu respondentů (z celkových 553 osob), kteří danou možnost v dotazování uvedli.

Není divu, že i sociální a zdravotní služby Charity Česká republika se musely přizpůsobit podmínkám nastoleným pandemií covidu-19.

Na jaře 2020 byl usnesením vlády pozastaven provoz některých druhů sociálních služeb, což vedlo k přerušení spolupráce s klienty, případně k nahrazení běžného způsobu poskytování služby komunikací na dálku. Také sociální a zdravotní služby musely zásadně přizpůsobit svůj provoz epidemiologickým předpisům a zvýšené potřebě ochrany ohrožených cílových skupin. Poskytovatelé sociálních služeb museli řešit navýšení výdajů v důsledku pandemie covidu-19, a to za současného snížení příjmů. Zároveň museli čelit zcela novým problémům. Například u lidí bez domova šlo o zajištění ubytování (včetně karanténních opatření), a to s cílem předejít nekontrolovanému šíření nákazy u této skupiny osob. Dále se jednalo například o prodloužení provozní doby u některých druhů služeb (noclehárny, nízkoprahová centra pro lidi bez domova) či o zprostředkování technického vybavení a podpory rodičům ke zvládnutí online výuky a další. Časté změny a protichůdnost pravidel pro fungování sociálních služeb v podmínkách pandemie byly pro poskytovatele služeb velice zatěžující.

Na jaře roku 2020 se služby navíc potýkaly s nedostatečným zajištěním ochranných pomůcek. V období od září 2020 do března 2021 již bylo naštěstí vybavení ochrannými pomůckami zabezpečeno a k uzavírání služeb nedocházelo. Přibývalo však stále více zaměstnanců sociálních služeb, kteří byli v karanténě či onemocněli covidem-19, a služby tak byly nedostatečně personálně zajištěny. Ve službách byla po celou dobu hodně využívána i dobrovolnická pomoc.

V rámci interního dotazování v síti sociálních služeb Charity Česká republika byly identifikovány problémy, s nimiž se sociální služby během pandemie potýkaly. V období září 2020 až březen 2021 se jednalo zejména o tyto problémy:⁶

- nejasná doba trvání restrikcí: 55,52 %,
- nevhodně nastavená vládní opatření: 43,58 %,
- nepřehlednost a nejasnost vládních opatření: 42,13 %,
- zhoršený psychický stav klientů: 34 %,
- velké množství personálu s covidem-19 či v karanténě: 21,7 %.

S těmito i dalšími problémy souvisela jednak potřeba adaptace činnosti sociálních služeb na pandemii covidu-19, a zároveň také zvýšené nároky na zaměstnance.

Zde uvádíme popis pomoci jedné rodině během pandemie:

Paní Lada vychovává společně s partnerem dvě děti ve věku 5 a 7 let. Paní Lada přišla o práci v obchodě, který v důsledku pandemie covidu-19 zkrachoval, a její partner se potýká s vysokými exekucními srážkami ze mzdy. Začala si tedy hledat novou práci, ale v té době zároveň zjistila, že je těhotná. Protože téměř celý měsíční příjem rodiny padl na úhradu nájmu bytu, neměla rodina z čeho uhradit energie v bytě a obědy dětem ve škole a školce.

Charita Olomouc pomohla rodině s úhradou energií, zajištěním školních pomůcek jednomu z dětí a zprostředkováním pomoci na úhradu obědů pro obě děti. Dále Charita rodině poskytla finanční poradenství a sociálně terapeutickou podporu, což rodině významně pomohlo v nesnadné, nejisté a stresující životní situaci. (Charita Olomouc)

Pandemie covidu-19 však neměla jen negativní dopady. Zaměstnanci služeb jako pozitivní hodnotili například:

- rozvoj v oblasti komunikace a kreativity týmů (využívání nových technologií apod.),
- stmelení kolektivu a vzájemná podpora a soudržnost týmů,
- zlepšení práce s klienty (více prostoru na individuální práci) a participace klientů,
- rozšíření znalostí a dovedností (např. v oblasti krizového řízení),
- navázání spolupráce s dalšími subjekty,
- výpomoc dobrovolníků (a ze strany vedení byla pozitivně hodnocena vzájemná výpomoc napříč službami).

⁶ Uvedeny jsou ty problémy, které pro dané období označilo více než 20 % respondentů šetření za zásadní či velký problém.

Konkrétně 33,6 % respondentů (186 sociálních služeb) uvedlo, že v návaznosti na situace spojené s pandemií covidu-19 začalo spolupracovat s novými partnery (např. s jinými nestátními neziskovými organizacemi, školami, hygienickými stanicemi, dodavateli apod.). 45 % respondentů (251 sociálních služeb) uvedlo, že během pandemie použilo inovativní techniky, postupy či metody práce. Z tohoto počtu pak 46,2 % (116 služeb) plánuje tyto techniky, postupy či metody používat i nadále a dalších 34,7 % (87 služeb) má v úmyslu používat alespoň některé.

Foto: Azylový dům pro matky s dětmi v tísni v Prachaticích. Autor snímku: Jakub Žák

2. Politická opatření na národní a unijní úrovni

2.1 Politika zaměstnanosti v České republice a možnosti, které nabízí politika EU

Český trh práce je ve srovnání s EU ve zvláštní situaci, neboť v posledních letech vykazuje velmi nízkou míru nezaměstnanosti, nízkou úroveň šedé ekonomiky a má zákonem stanovenou minimální mzdu, ale stále zde existují potíže a výzvy, které je třeba řešit. Některé z těchto otázek jsou popsány v následujících odstavcích.

V České republice je nedostatek pracovních sil. Na jedno volné pracovní místo evidované Úřadem práce ČR v květnu 2021 připadalo v průměru 0,9 uchazeče (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2021: 3). **Imigrace** se proto stala nezbytným předpokladem pro udržení hospodářského růstu. Standardní postup pro získání víz a pracovních povolení je zdoluhavý a komplikovaný, proto česká vláda disponuje několika zvláštními režimy, jejichž prostřednictvím mohou zaměstnavatelé rychle a snadno najít a zaměstnat pracovníky z vybraných zemí mimo EU (Ukrajina, Mongolsko, Filipíny, Srbsko a další). Neexistují však žádné programy na

podporu zaměstnávání migrantů, kteří již v České republice pobývají. Pouze migranti s volným přístupem na trh práce (viz kapitola 1.1.2) mohou podobně jako občané ČR využívat podporu sociálních služeb (poradenství, sociální rehabilitace) v oblasti zaměstnanosti.

Strategie zaměřené na vybrané nové migranty na českém trhu práce jsou úspěšné, ale státní integrační program je určen pouze pro uznané uprchlíky (osoby s udělenou mezinárodní ochranou), zatímco pro žadatele o azyl se žádné podpůrné programy nepředpokládají. Realizace nového akčního plánu EU pro integraci a inkluzi by proto mohla velmi přispět k budování vstřícnějšího trhu práce, například usnadněním uznávání kvalifikací, rozšířením přístupu migrantů ke zdravotním službám, zvýšením povědomí veřejnosti o problematice migrace a současně vyvrácením mýtů spojených s otázkami migrace.

Další klíčovou otázkou je **výše minimální mzdy**, která je nezbytná k zajištění důstojných pracovních a životních podmínek, předcházení chudobě pracujících a omezení prekérních forem práce. Aktuální výše minimální mzdy v České republice není přiměřená. Česká republika patří mezi šest členských států EU, jejichž minimální mzda je nižší než polovina mediánu výdělků (Eurostat, 2021b). Minimální mzda v České republice pro rok 2021 činí cca 586 eur, resp. 15 200 Kč (*poznámka české redakce: Zpráva Caritas CARES byla finalizována před zvýšením minimální mzdy na 16 200 Kč, ke kterému došlo k 1. 1. 2021*) a podle Charity Česká republika nelze považovat tuto částku za důstojnou. Před několika lety definovala skupina českých odborníků pojem nazvaný „minimální důstojná mzda“ (MDW). MDW je vymezena jako „odměna za standardní osmihodinovou pracovní dobu, která poskytuje pracovníkům a jejich domácnostem přiměřené finanční prostředky pro život, který je většinou společnosti vnímán jako základní“ (Minimální důstojná mzda, 2021). Pro rok 2020 byla MDW vypočtena na 1 250 EUR (32 438 Kč), což je mnohem více než 60 % mediánu mzdy, který by měl obecně představovat mzdu, jež „umožňuje samostatně žijícímu pracovníkovi pracujícímu na plný úvazek vyhnout se životu v chudobě bez spoléhání se na státní příspěvky“ (EMPL, 2020).

K zajištění přiměřenější úrovně minimální mzdy v celé Evropě by mohla napomoci evropská směrnice⁷ vztahující se k zásadě č. 6 (Odměňování) evropského pilíře sociálních práv. Avšak vzhledem k tomu, že směrnice nestanovuje

zvýšení minimální mzdy v jednotlivých členských státech, ale spíše společný rámec pro minimální standardy v celé EU, Charita Česká republika se nedomnívá, že by současný návrh směrnice vedl k výraznější podpoře inkluze na českém trhu práce. Charita Česká republika by uvítala takový návrh směrnice, který by stanovil minimální mzdu nad hranicí chudoby.

Charita Česká republika zároveň podporuje zvýšení mezd sociálních pracovníků a pracovníků v sociálních službách. Sociální sektor je velmi feminizovaný (Kodinská, 2021) a zároveň zde působí velký počet zaměstnanců. Zvýšení zaručené mzdy by tak přispělo ke snížení rozdílů v odměňování žen a mužů a ke snížení chudoby žen. Poskytovatelé sociálních služeb však zároveň potřebují stabilní a včasné financování ze strany státu, aby bylo zvýšení mezd možné. Proto je nutné legislativně zakotvit pro všechny sociální služby jednotné mandatorní financování. Současně je nutné nastavit stabilní podporu i pro sociální podniky, neboť nedávný výzkum ukázal, že zvýšení minimální mzdy je sociálními podnikateli vnímáno jako rizikový faktor (Kročil, 2021: 51).

Ve srovnání s ostatními evropskými zeměmi je v České republice udávána poměrně nízká **míra šedé ekonomiky**. To však neznamená, že této oblasti není třeba věnovat pozornost. Vzhledem k pandemii lze očekávat nárůst šedé ekonomiky. Klíčovými faktory, které vedou lidi k setrvání v šedé ekonomice a pobírání sociálních dávek, jsou v ČR: nízká minimální mzda, předluženost a nastavení systému exekucí a insolvenčí a také

Foto: Azylový dům pro matky s dětmi v tísni v Prachaticích. Autor snímku: Jakub Žák

nastavení systému sociálních dávek, které nutí osoby k práci mimo formální rámec (viz kapitola 1.1.2). Na eliminaci neformální ekonomiky cílí konkrétní legislativa a přijatá opatření. Jedná se např. o přijetí zákona o EET, centrální evidenci účtů, působení vládního útvaru Daňová kobra či novelu insolvenčního zákona. Jako prostředek k odstranění nelegální práce jsou zavedeny finanční sankce pro pracovníka

i zaměstnavatele. Tyto sankce však neřeší příčiny, které vedou osoby k práci mimo řádné pracovněprávní vztahy, a nevytváří podmínky pro přesun této pracovní síly na formální pracovní trh.

7 EUROPEAN COMMISSION. *Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on Adequate minimum wages in the European Union*. Brussels, 28.10.2020 COM(2020) 682 final.

2.2 Východiska a příležitosti na úrovni EU

Evropský semestr, zavedený v roce 2010, umožňuje členským státům koordinovat jejich hospodářské a sociální politiky v průběhu celého roku. Během něj jsou každoročně v květnu vydávána Doporučení EU pro jednotlivé země (dále jen „Doporučení“), která mají členským státům EU poskytnout vodítko pro vnitrostátní reformy v následujících 12–18 měsících (European Commission, 2020b).

Pokud jde o trh práce a sociální začleňování, bylo České republice doporučeno přijmout v letech 2020 a 2021 následující opatření:

1. (...) Zajistit odolnost systému zdravotní péče, posílit dostupnost **zdravotnických pracovníků**, primární péči a integraci péče a dále pak zavést služby elektronického zdravotnictví.
2. **Podporovat zaměstnanost aktivními politikami na trhu práce, poskytováním dovedností (včetně digitálních dovedností) a přístupem k digitálnímu učení.**
3. Podpořit malé a střední podniky větším využíváním finančních nástrojů k zajištění podpory likvidity, snížením administrativní zátěže a zlepšením elektronické veřejné správy. Předstoupit veřejné investiční projekty ve vyšší fázi připravenosti a podpořit soukromé investice, aby se napomohlo hospodářskému oživení. Zaměřit investice na ekologickou a digitální transformaci, zejména na vysokokapacitní digitální infrastrukturu a technologie, na čistou a účinnou výrobu a využívání energie a rovněž také na udržitelnou dopravní infrastrukturu, a to mimo jiné v uhlíkových regionech. Zajistit inovativním podnikům přístup k financování a zlepšit spolupráci veřejného a soukromého sektoru v oblasti výzkumu a vývoje.

Z pohledu Charity Česká republika jsou reformy navržené v Doporučeních (2020) zcela přiměřené a proveditelné a svým důrazem na inkluzivitu trhu práce se shodují s jejím stanoviskem (např. důraz na podporu péče o děti a umožnění práce na dálku, aktivní politika zaměstnanosti, podpora ze strany veřejných služeb, rovný přístup ke vzdělávání).

Charita Česká republika považuje za velmi důležité, aby navrhovaná opatření zohledňovala skutečnost, že další výdaje mohou být problematické zejména pro rodiny s nízkými příjmy. Kupříkladu důraz na pokračování digitalizace ve vzdělávání již nezohledňuje omezený rozpočet rodin, pro které mohou být hardware / software / internetové připojení již příliš velkou finanční zátěží. Pokud jde o závěrečná doporučení pro roky 2020 a 2021, je třeba poznamenat, že je výslovně zmíněna pouze potřeba zajistit odolnost systému zdravotní péče, nikoliv však sociální péče.

Pro zmírnění socioekonomických dopadů pandemie a pro podporu udržitelnosti evropských ekonomik a společností může být pro Českou republiku významnou příležitostí k řešení jejích sociálních potřeb **Národní plán obnovy a Nástroj pro oživení a odolnost** vytvořený Evropskou unií. Podle údajů by další finanční prostředky měly jít do ICT na vybavení úřadů práce, což Charita Česká republika rovněž považuje za důležité. Na kvalitu služeb poskytovaných nezaměstnaným to však nebude mít výrazný dopad. Posílení financování sociálních služeb a sociálního sektoru jako celku považuje

Charita Česká republika za jeden z neklíčovějších kroků v této oblasti. Národní plán obnovy původně reflektoval řadu oblastí (zejména výše zmíněnou infrastrukturu), sociálnímu sektoru však byla věnována jen nepoměrně menší část. Charita Česká republika toto nepovažovala za dostatečné, a proto následně s dalšími partnery a organizacemi vyvinula společné úsilí, jehož výsledkem byla následná alokace 9 miliard Kč na sociální služby a 28 miliard Kč na sektor jako celek. Vzhledem k nastaveným podmínkám je jejich čerpání stále v ohrožení.⁸

Pro Českou republiku je zásadní evropská politika Evropského sociálního fondu (ESF) (Regulation EU No 1304/2013). Díky němu Česká republika dosáhla významného pokroku v oblasti sociálního začleňování, zajištění financování dětských skupin, pomoci nezaměstnaným a jinak znevýhodněným osobám při vstupu na trh práce, celoživotního vzdělávání a pomoci v boji proti různým formám diskriminace a nerovností (např. vzdělávání nezaměstnaných, speciální programy pro osoby se zdravotním postižením, děti, mládež a etnické menšiny a další znevýhodněné skupiny). ESF podpořil také tvorbu inovativních vzdělávacích programů pro zaměstnance, rozvoj institucí služeb zaměstnanosti, zlepšení podmínek využívání informačních a komunikačních technologií pro žáky a učitele, projekty zaměřené na zaměstnávání osob se sníženou uplatnitelností na trhu práce, projekty zaměřené na zaměstnávání mladých lidí ve firmách a podporu starších pracovníků. Příkladem takového projektu je aktuálně realizovaný projekt Podpora forem flexibilního zaměstnávání

⁸ Pokud nebude do konce roku 2021, resp. 2022 přijata novela zákona o sociálních službách nebo přijat zákon řešící poskytování služeb na sociálně-zdravotním pomezí, nebude čerpání z národního plánu obnovy ve výši 9 mld. Kč umožněno.

(Úřad práce, 2021), v rámci kterého je klientům poskytována individuální podpora, poradenství a možnost vzdělávání prostřednictvím Úřadu práce. Celkově tyto projekty významně přispěly k řešení zaměstnanosti a podpoře znevýhodněných skupin.

Administrativní překážky velmi ztížily organizací předkládání projektů, což následně omezilo služby, které tyto organizace dosud poskytovaly na pomoc cílovým skupinám s relativně vysokým prahem pro vstup na trh práce. Charita Česká republika vnímá omezení daná pravidly pro podporu de minimis jako překážku efektivnějšího využívání ESF (Monitorovací výbor OPZ, 2020: 13). V případě církevních organizací – ale i dalších poskytovatelů sociálních služeb a spolků – se to projevuje tím, že jsou v rámci následných kontrol brány za jeden subjekt, ačkoli provozují několik různorodých činností. Tato praxe by mohla vést až k úplnému zastavení financování. Charita Česká republika se proto domnívá, že je nutná revize stávajících pravidel.

Nový ESF+ (European Commission, 2018) se v období 2021–2027 zaměří na tři hlavní oblasti a bude klíčovým finančním nástrojem EU pro zlepšení mobility pracovníků a pracovních příležitostí, posílení sociální soudržnosti, zlepšení sociální spravedlnosti a zvýšení konkurenceschopnosti v celé Evropě. Charita Česká republika navrhuje využít tyto prostředky na národní úrovni na podporu inovativních projektů, které budou zaměřeny na osoby, které ztratily zaměstnání, a také na osoby, které teprve vstupují na trh práce (ve smyslu přesnějšího zacílení na jejich individuální možnosti a potřeby). Je důležité zaměřit se na zlepšení podpory starších

pracovníků a jejich podmínek na pracovišti, stejně jako mladých lidí, kteří dokončili vzdělání, ale ještě nemají praxi, a také rodičů po mateřské dovolené a obecně těch, kteří mají potíže s udržením zaměstnání (z důvodu zdravotního postižení nebo dlouhodobě se zhoršujícího zdravotního stavu). ESF+ je potřebný také proto, že krize velmi tvrdě zasáhla ženy a odhalila přetrvávající nerovnosti ve společnosti, jako jsou: prohlubující se chudoba, domácí násilí, nedostatečná lékařská péče, neplacená péče a starost o domácnost, práce v základních službách a ve zdravotnictví nebo pečovatelské služby. Mnoho lidí se nadto zbytečně zadlužuje kvůli nedostatečnému povědomí nebo informacím o možnostech prevence ztráty zaměstnání nebo pomoci po ukončení studia. Systém sociálního zabezpečení navíc tyto osoby aktivně nechrání a jedinec velmi jednoduše propadá sítí sociální podpory, nebo dokonce na žádnou sociální podporu nedosáhne (Evropský institut pro rovnost žen a mužů, 2021).

2.3 Sociální ekonomika

Sociální ekonomika hraje v České republice důležitou roli v posilování sociální soudržnosti, při podpoře sociální udržitelnosti ekonomiky, zajištění přístupu ke službám pro nejzranitelnější osoby a udržitelnosti životního prostředí.

V českých podmínkách je sociální podnikání spojováno zejména se zaměstnáváním osob znevýhodněných na trhu práce (Dohnalová et al., 2018: 15). Řada sociálních podniků pracuje především s osobami se zdravotním postižením (64–80 % všech sociálních podniků v ČR), ale jen malá část se zaměřuje výlučně na sociálně znevýhodněné osoby.⁹ Významnou rolí sociálních podniků v českém prostředí je také pracovní aktivizace dlouhodobě nezaměstnaných osob (Krejčí, 2019). Sociální podniky v ČR se však často zaměřují na více než jednu cílovou skupinu (European Commission, 2019: 49).

Také většina sociálních podniků v síti Charity Česká republika se orientuje na podporu zaměstnávání osob, které jsou znevýhodněné na trhu práce (zejména na osoby se zdravotním znevýhodněním).

Zaměření českých sociálních podniků je velice různorodé. Sociální podniky se zabývají například gastronomií, ubytováním, úklidem, lesnictvím a zahradnictvím, maloobchodem, stavebnictvím, přípravou a rozvozem jídel apod.

(European Commission, 2019: 95). Ministerstvo práce a sociálních věcí aktuálně registruje 173¹⁰ sociálních podniků (České sociální podnikání, 2021), lze však předpokládat, že podniků, které naplňují charakteristiky sociálního podniku, je v ČR více: Některé ovšem nemusí chtít být do databáze zařazeny či se neprezentují jako sociální podniky, byť jejich charakteristiky naplňují (Dohnalová et al., 2018: 29).

V České republice se **sociální podnikání potýká s řadou problémů a výzev**.¹¹ Za klíčové problémy lze označit následující:

- Neexistuje zákon o sociálním podnikání (ani související strategie), který by jasně identifikoval přidanou hodnotu sociálních podniků pro společnost a definoval daňové a další výhody pro sociální podniky.
- Sociální podniky se potýkají s nedostatečnou finanční a politickou podporou. Není jim zajištěn adekvátní přístup k veřejným zakázkám.
- V ČR je nedostatečná společenská podpora sociálního podnikání či nedostatek povědomí o něm.
- Sociální podniky jsou zatíženy nadměrnou administrativou a byrokratickými překážkami.

⁹ Je však třeba poznamenat, že během přípravy této zprávy se v České republice objevila legislativní iniciativa, která má potenciál tento nedostatek odstranit.

¹⁰ Údaj k 30. červnu 2021.

¹¹ Viz také European Commission, 2019: 85; Dohnalová et al., 2015: 22; Dohnalová et al., 2018: 66–67; TESSEA 2020.

Charita Česká republika navíc vnímá i další problémy, s nimiž se sociální podniky potýkají:

- Způsob aplikace podmínek de minimis (společné hodnocení církevních subjektů pro přiznání podpory).
- Nedostatečná koheze legislativy v oblasti sociální ekonomiky; nepropojenost, nedostatečnost či neexistence právních aktů týkajících se oblasti sociální ekonomiky a souvisejících témat – např. sociálního bydlení, sociální práce, dluhové problematiky.

V souvislosti s **pandemií covidu-19 se v oblasti sociálního podnikání objevily další problémy**. Mimo jiné se podniky potýkaly s propadem tržeb, přičemž některé musely omezovat také výdaje na investice a rozvoj či omezit provozní náklady (Francová et al., 2020: 2, 3). Ne všechny podniky byly schopny reagovat na pandemii covidu-19 reorganizací výroby či náhradou výpadku podnikání v jedné oblasti podnikáním v oblasti jiné (Kročil et al., 2021: 52).

Sociální podniky spadající do sítě Charity Česká republika se setkaly také s těmito problémy spjatými s pandemií covidu-19:

- Nedosažitelné státní kompenzace i při výrazně omezeném provozu.
- Nemožnost souběžného čerpání kompenzací spjatých s covidem-19 a dalších podpor, které podniky běžně čerpají bez ohledu na pandemii.
- Nutnost flexibility a rychlé adaptability v rámci pandemie (tj. další vytížení zaměstnanců).

V České republice jsou aktuálně implementovaná pouze **díličí schémata podpory sociálního podnikání**. Charita Česká republika se domnívá, že pokud chybí zákonná norma pro oblast sociálního podnikání, nelze považovat politiky implementované v této oblasti za celistvé.

Sociální podnikání v ČR je podporované z prostředků Evropského sociálního fondu (ESF) a z Evropského fondu pro regionální rozvoj (EFRR). Sociální podniky v ČR mohou čerpat podporu určenou na zaměstnávání osob se zdravotním postižením, která je stanovena zákonem o zaměstnanosti. Dále mohou využívat nástroje aktivní politiky zaměstnanosti (APZ), např. vytvoření společensky účelného pracovního místa či využití příspěvku na veřejně prospěšné práce. Finanční podpora (včetně podpory z ESF) je směřována převážně do integračních sociálních podniků (European Commission, 2019: 10). Z ESF je také financován projekt „Podpora sociálního podnikání v ČR“, který je realizován MPSV (viz České sociální podnikání, 2021).

Nicméně tyto politiky se jeví jako nedostatečné. Omezené možnosti čerpání finanční podpory, která se sociálním podnikům nabízí na základě zákona o zaměstnanosti nebo nástrojů APZ, mohou vést k nízké míře diverzity v podnikatelském zaměření velké části sociálních podniků či zacílení na pomoc omezenému množství cílových skupin. V minulosti se Charita Česká republika setkávala s tím, že pro řadu sociálních podniků bylo nerealizovatelné naplnit kritéria, která musí podniky splňovat pro přiznání podpory (např. udržitelnost business plánu) (viz též Doležalová et al., 2018: 15). Pro další rozvoj je tak nutné řešit již zmíněnou problematiku chybějící legislativy a nedostatečného ukotvení sociálního podnikání v relevantních strategických materiálech.

Akční plán pro sociální ekonomiku Evropské unie by mohl přispět k budování inkluzivnějšího trhu práce, pokud se bude zabývat problémem chybějících právních předpisů pro sociální podniky a povzbudí členské státy k rozšiřování podpory fungování sociálních podniků jako formy podnikání, které má vysokou přidanou hodnotu pro celou společnost. Plán by měl také jasně definovat společenskou prospěšnost sociálních podniků a daňové úlevy pro tyto subjekty, jejichž fungování si neklade za úkol maximalizaci zisku, ale společensky prospěšné

cíle (mimo jiné motivovat k práci osoby, které jsou na trhu práce znevýhodněny). Plán by měl rovněž podpořit vnímání práce jako činnosti, která má širší význam pro člověka a společnost a která neslouží pouze jako nástroj pro tvorbu zisku (*poznámka české redakce: Zpráva Caritas CARES byla finalizována před zveřejněním Akčního plánu pro sociální ekonomiku*).

Foto: Azylový dům pro muže v Záblatí u Prachatic. Autor snímku: Jakub Žák

3. Charitní sociální podniky – příklady dobré praxe

Tréninková kavárna Rígrovka¹²

Kavárna Rígrovka je tréninková kavárna, jejíž zaměstnanci pečou vlastní zákusky, slané pečivo a vaří polední menu. V kavárně se snaží vařit zdravěji a „z gruntu“ (bez používání polotovarů), sami si vyrábí limonády nebo oslovují české výrobce. Celý sortiment kavárny je zaměřený na vlastní výrobu nebo na výrobky z nejbližšího okolí.

Kavárna vznikla s ohledem na potřeby klientů Charity Kralupy nad Vltavou a zaměstnává osoby s různým hendikepem. Nejen tedy se zdravotním či mentálním postižením, ale i s dalšími omezeními, která je limitují na trhu práce. Může se jednat např. o samoživitelku s malými dětmi, osoby s nízkým vzděláním či osoby, které jsou hůře zaměstnatelné vzhledem k jejich věku. Kavárna tak může dát šanci všem, kteří chtějí pracovat.

Prostřednictvím kavárny je kralupská Charita schopna oslovit širokou veřejnost a přiblížit jí problémy lidí, kteří žijí v sousedství. Kavárna nabízí třetí rozměr, kdy se zákazník svým konzumem přímo podílí na zlepšení života ve společnosti. Nejenže pomáhá konkrétnímu člověku, ale v případě zisku kavárny pomůže i jiným projektům Charity.

¹² www.rigrovka.cz

Integrační sociální podnik Pro-Charitu s. r. o.¹³

Integrační sociální podnik Pro-Charitu s. r. o. se zaměřuje na důstojné zaměstnávání osob zdravotně znevýhodněných. Více než 80 % zaměstnanců jsou osoby se znevýhodněním a tento sociální podnik usiluje o jejich plnou integraci a sociální začlenění. Navíc jim zvyšuje kvalifikaci, a tím také jejich uplatnění. Při výrobě podnik přistupuje s respektem k životnímu prostředí, zpracovává BIO plodiny a používá obaly z recyklovatelných materiálů. Podnik také rozvíjí sociální zemědělství a výraznou měrou se spolupodílel na vzniku metodické příručky integračního sociálního podnikání v České republice.¹⁴

Sociální podnik Pro-Charitu s. r. o. byl založen v roce 2010 a celkově má zhruba 170 zaměstnanců. Činnost podniku se zaměřuje například na výrobu a prodej zdravotnických pomůcek, oděvů a lůžkovin, výrobu a prodej bylinných sirupů či montážní a kompletační služby. Podnik také provozuje dvě kuchyně, prádelny, střediska úklidu, kavárnu, bylinkovou zahrádku a muzeum cyklistiky.

Za faktory úspěchu vedení podniku považuje zejména diverzifikaci portfolia produktů a služeb, rozvoj dlouhodobých partnerských spoluprací s komerčními subjekty (firmy zejména v oblasti zdravotnictví) a silné a stabilní zázemí mateřské organizace – Oblastní charity Červený Kostelec.

Reuse centrum – Provoz 13¹⁵

Provoz 13 poskytuje smysluplnou práci osobám se zdravotním postižením, které mohou pracovat a rozvíjet své schopnosti v bezpečném pracovním prostředí profesionálně vybavené dílny společně s truhlářem a interiérovou designérkou. Truhlářská dílna a interiérové studio Provoz 13 provozované Farní charitou Česká Lípa je stěžejní částí projektu *Dáme věcem další šanci!*. Zřízení i provoz dílny je financován z Evropského sociálního fondu.

Sociální podnik maximalizuje druhotné využití nábytku, který jeho majitelé (dárce) nechtějí či jej považují za odpad. Výhodou Provozu 13 je, že dárce mají možnost sledovat, jak je jejich nábytek využit a jaký je jeho další osud. Podnik dále poskytuje služby v oblasti interiérového designu pro fyzické osoby či firmy a v neposlední řadě provozuje nábytkovou banku, kterou mohou využít lidé v tíživé situaci.

¹³ www.pro-charitu.cz

¹⁴ Viz https://www.ergotep.cz/images/ke-stazeni/metodika_ergoprogress_web.pdf.

¹⁵ www.provoz13.cz

Foto: Revitalizační práce v areálu domova s pečovatelskou službou v Žírči. Autor snímku: Ivo Tauchman

Za dobu svého působení získal Provoz 13 do svého portfolia kompletní návrh a realizaci interiéru terapeutické místnosti pro děti ve Středisku výchovné péče ve Frýdlantu v Čechách, masážního salonu u vodního hradu Lipý či relaxační kouty pro studenty Gymnázia Česká Lípa. Pro tyto účely byl vyroben nový designový nábytek, který byl nakombinován s renovovanými kusy starého nábytku.

Chráněné dílny Charity Opava¹⁶

Charita Opava je členem Klastru sociálních inovací a podniků a zaměstnává v Chráněných dílnách Charity Opava a wellness centru více než 170 osob se zdravotním postižením. Zaměření sociálního podniku je široké a nabízí pestrou paletu služeb v oblasti wellness, kompletačních prací, zpracování odpadů a elektroodpadů, šití na zakázku, strojního vyšívání a keramické výroby. Rovněž zajišťuje laserové řezání a gravírování do různých materiálů a další služby.

Pracovní uplatnění nabízí chráněné dílny občanům Opavy a okolí. Řádné zaměstnání na pracovní smlouvu zde mohou získat lidé se zdravotním postižením či duševním onemocněním, kteří mají ztíženou nebo minimální možnost získat zaměstnání na otevřeném trhu práce. Významným pozitivním ekologickým aspektem činnosti sociálního podniku je každoroční zpracování více než 1 200 tun elektroodpadu.

Charita Opava má certifikaci ISO 9001 a 14001. V oblasti zpracování elektroodpadů je sedmou firmou v ČR, která získala mezinárodní certifikaci společnosti WEEELABEX na zpracování velkých spotřebičů. Charita Opava je největším neziskovým subjektem zaměstnávajícím lidi s postižením na Opavsku.

¹⁶ <https://www.charitaopava.cz/informace/chanene-dilny-charity-opava/2003>

4. Závěr a doporučení

Přestože Česká republika patří k zemím EU s nejnižší mírou nezaměstnanosti, tato zpráva poukázala na to, že zde stále existují velké nedostatky v přístupnosti trhu práce pro osoby, které se potýkají se znevýhodněním. Česká republika zároveň v posledním roce zaznamenala poměrně výrazný nárůst míry nezaměstnanosti, v čemž jistě sehrála roli i pandemie onemocnění covid-19. Zástupci sociálních služeb Charity Česká republika taktéž poukázali na nepříznivé dopady, které měla pandemie na klienty sociálních služeb. Mimo jiné se klienti setkali se ztrátou zaměstnání nebo hrozbou ztráty zaměstnání, což se odrazilo ve zvýšené potřebě spolupráce mezi klienty a sociálními službami.

V tomto kontextu je zřejmé, že je velmi potřebné nadále podporovat vznik a rozvoj subjektů sociální ekonomiky, jejichž cílem

není primárně dosahovat zisku, ale prospívat životu lidí a životnímu prostředí. Rovněž je třeba pokračovat v budování a rozvoji funkčních nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti, které zmírní dopady krizí (jako je např. pandemie covidu-19), jež významně ovlivňují možnosti osob se znevýhodněním v přístupu na trh práce.

Jak upozornila tato zpráva, Česká republika má stále značné rezervy v oblasti inkluze na trhu práce a podpory sociálního podnikání. Z tohoto důvodu Charita Česká republika předkládá následující doporučení a věří, že jejich přijetí příslušnými českými i evropskými aktéry podpoří rozvoj společnosti, která respektuje lidskou důstojnost a cení si všeobecného dobra.

4.1 Doporučení pro národní úroveň

DOPORUČENÍ 1: Implementovat nástroje aktivní politiky zaměstnanosti adresované osobám vyloučeným z trhu práce či vyloučením ohroženým

Je nutné zavádět nástroje aktivní politiky zaměstnanosti, které se budou zabývat dlouhodobě nedostatečně řešenými otázkami v oblasti politiky zaměstnanosti a reagovat na aktuální vývoj na trhu práce (např. digitalizace, automatizace, nové profese, dlouhodobý nedostatek zaměstnanců). Za nezbytné považujeme zajištění komplexní a kontinuální podpory před, při i po nástupu do zaměstnání u dlouhodobě nezaměstnaných a dalších skupin ohrožených vyloučením z trhu práce.

K zajištění efektivně poskytované podpory je třeba nastavit koordinovanou spolupráci veřejných služeb zaměstnanosti, sociálních služeb (včetně dluhových poraden), zaměstnavatelů a dalších zainteresovaných subjektů. Dále je nutné poskytovat kvalifikace a rekvalifikace reagující na změny na trhu práce.

DOPORUČENÍ 2: Zajistit legislativní ukotvení sociálního podnikání a rozšířit podporu sociálního podnikání v ČR

Pro další rozvoj sociální ekonomiky a sociálního podnikání v České republice považujeme za zásadní přijetí zákona o sociálním podnikání a zakotvení konceptu sociálního podnikání do relevantních strategických a koncepčních dokumentů. Je nezbytné zajistit finanční i jiné formy podpory sociálního podnikání, které umožní udržitelný provoz a rozvoj širokého spektra sociálních podniků a důstojné mzdy pro zaměstnance, kteří jsou znevýhodnění na trhu práce. Pro formulování vhodných pravidel podpory sociálního podnikání je nutné plně uznat důležitost principů sociální ekonomiky a vysokou přidanou hodnotu, kterou mají sociální podniky pro společnost tím, že naplňují společensky prospěšné cíle.

DOPORUČENÍ 3: Rozhodovat o tom, kam budou směřovány finanční prostředky v sociální oblasti, s ohledem na názory odborné veřejnosti

Při vyjednávání nového programového období bylo schváleno snížení alokace ESF+ o 10 %. Nové vládě České republiky doporučujeme, aby se během čerpání ESF+ zaměřila na názory odborníků z nevládních organizací, směřovala finanční prostředky do řešení aktuální situace v sociální oblasti, znovu otevřela otázku nastavení podmínek čerpání finančních prostředků z EU. Charita Česká republika doporučuje zaměřit pozornost na dopady pandemie covidu-19 na sociální oblast a podniknout potřebné kroky k zajištění podpory lidem, kteří v důsledku pandemie ztratili živnost, zaměstnání či museli zavřít firmu. V době, kdy se jejich aktuální situace v mnoha ohledech zhoršila, je nezbytné směřovat potřebné finanční prostředky lidem, nikoliv investovat do infrastruktury

DOPORUČENÍ 4: Nastavit důstojný a funkční systém řešení dluhové problematiky

Pro zajištění návratu lidí z šedé ekonomiky a účinné začleňování osob v nepříznivých situacích do běžného života je nutné realizovat systémovou změnu v oblasti řešení dluhové problematiky. Je potřeba zajistit, aby v České republice nebylo mnoho předlužených osob či rodin, které nedosáhnou na oddlužení, což je v zájmu předlužených osob i společnosti jako celku. Je nezbytné, aby mohli lidé i v případě exekuce vést důstojný život a byli schopni si zajistit základní životní potřeby. V tomto ohledu doporučujeme novelizovat exekuční řád a insolvenční zákon tak, aby byly sjednoceny výše nezabavitelných částek.

4.2 Doporučení pro národní a unijní úroveň

DOPORUČENÍ 5: Zajistit odpovídající mzdy a správné nastavení systému sociálních dávek, s cílem řešit chudobu

Je zapotřebí revidovat systém sociálních dávek tak, aby bylo zajištěno pružné schvalování dávek odpovídající aktuální nepříznivé situaci jedince, aby se lidem vyplatilo pracovat a aby se předcházelo zadlužování. Vzhledem k tomu, že Česká republika patří mezi země EU s nejnižší minimální mzdou, je nezbytné minimální mzdu pravidelně zvyšovat (nejlépe s roční periodicitou) s ohledem na celkový vývoj mezd v zemi. Současně se zvyšováním minimální mzdy je nutné zajistit odpovídající financování sociálních služeb a sociálních podniků tak, aby byl zajištěn jejich provoz a další rozvoj.

DOPORUČENÍ 6: Zajistit kvalitu a financování dlouhodobé péče

Je třeba zajistit stabilní financování sociálních služeb, zvýšit mzdy pracovníků a zlepšit jejich pracovní podmínky, včetně adekvátního vzdělávání a podpůrných prvků (psychologická podpora v krizových situacích apod.). Je nezbytné stanovit standardy kvality a personální standardy dlouhodobé péče. Je nutné vyvíjet aktivity směřující ke snížení míry feminizace sektoru péče a posilovat prestiž a morální ocenění sociálních pracovníků a pracovníků přímé péče. Komunikovat důležitost jejich práce je nezbytné nejen v odborných kruzích, ale především směrem k širší veřejnosti, včetně motivace mladých lidí ke studiu příslušných oborů.

Zdroje

- BIBEN, Martin. Češi jsou chudší, než ukazují statistiky. V datech Eurostatu chybí exekuce a insolvence. *Hospodářské noviny* [online]. ©2018-06-13. ISSN 2787-950X. Dostupné z: <https://ihned.cz/ci-66165630-cesi-jsou-chudsi-nez-ukazuji-statistiky-v-datecheurostatu-chybi-exekuce-a-insolvence>
- České sociální podnikání. *Adresář sociálních podniků* [online]. 2021. Dostupné z: <https://ceske-socialni-podnikani.cz/adresar-socialnich-podniku>
- DOHNALOVÁ, M., D. GURI, J. HRABĚTOVÁ, K. LEGNEROVÁ a V. ŠLECHTOVÁ, V. Social Enterprise in the Czech Republic. In: *SOCENT: ICSEM Working Papers* [online]. 2015, č. 24. Dostupné z: https://www.tessea.cz/images/pdf/ZPRAVA_O_STAVU_SOC_PODNIKANI_2018.pdf
- DOHNALOVÁ, M., P. FRANCOVÁ, E. HUDCOVÁ et al. Zpráva o stavu sociálního podnikání v ČR 2018. *TESSEA* [online]. 2018. Dostupné z: https://www.tessea.cz/images/pdf/ZPRAVA_O_STAVU_SOC_PODNIKANI_2018.pdf
- EMPL. The proposed Minimum Wage Directive. *European Parliament* [online]. 2020. Dostupné z: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2020/658208/IPOL_ATA\(2020\)658208_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2020/658208/IPOL_ATA(2020)658208_EN.pdf)
- EUROPEAN COMMISSION. Social enterprises and their ecosystems in Europe. Updated country report: Czech Republic. Author: Eva Fraňková. Luxembourg: *Publications Office of the European Union* [online]. 2019. Dostupné z: <https://europa.eu/!Qq64ny>
- EUROPEAN COMMISSION. Commission Staff Working Document, Country Report Czechia 2020 Accompanying the document. *Webové stránky Evropské komise* [online]. 2020a. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/2020-european-semester-country-report-czech-republic_en.pdf
- EUROPEAN COMMISSION. Recommendation for a Council Recommendation on the 2020 National Reform Programme of Czechia and delivering a Council opinion on the 2020 Convergence Programme of Czechia. *EUR-Lex.europa.eu* [online]. 2020b. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1591720698631&uri=CELEX%3A52020DC0503>
- EUROPEAN INSTITUTE FOR GENDER EQUALITY. Gender Equality Index 2020 – Czechia. *European Institute for Gender Equality* [online]. 2020. Dostupné z: <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2020/CZ>
- EUROSTAT. *Eurostat Database* [online]. 2021. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/main/data/database>
- EUROSTAT. In work at-risk-of-poverty rate. *Eurostat* [online]. 2021a. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/bookmark/6dbeae6a-becb-42af-9718-2966d5578640?lang=en>
- EUROSTAT. Disparities in minimum wages across the EU. *Eurostat* [online]. 2021b. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/ddn-20210205-1>
- FINAL STATEMENT AND COMMON COMMITMENT. *The Economy of Francesco* [online]. Copyright © The Economy of Francesco Committee. Dostupné z: <https://francescoeconomy.org/final-statement-and-common-commitment/>
- FRANCOVÁ, P., K. RYCHTÍŘ a M. VINKELHOFEROVÁ. Vyhodnocení dotazníkového šetření k situaci sociálních podniků v době koronavirové krize. *České sociální podnikání* [online]. 2020. Dostupné z: https://ceske-socialni-podnikani.cz/images/pdf/Vyhodnocen_dotaznkovho_eten_korona.pdf

- HORA, O., M. SUCHANEC, M. HORÁKOVÁ, M. RÁKOCZYOVÁ a T. SIROVÁTKA. Zhodnocení krátkodobých a střednědobých dopadů vybraných programů APZ realizovaných v roce 2014 s důrazem na situaci dlouhodobě nezaměstnaných. *Výzkumný ústav práce a sociálních věcí* [online], 2018. Dostupné z: http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_447.pdf
- INTERNATIONAL LABOUR ORGANIZATION. Non standard forms of employment. *International Labour Organization (ILO)* [online], 2021. Dostupné z: <https://www.ilo.org/global/topics/non-standard-employment/lang--en/index.htm>
- JAHODA, R. a T. SIROVÁTKA. ESPN Thematic Report on In-work poverty – Czech Republic. *Publications and documents – Employment, Social Affairs & Inclusion – European Commission* [online], 2019. Dostupné z: https://ec.europa.eu/social/main.jsp?pager.offset=5&advSearchKey=ESPN_p2019&mode=advancedSubmit&catId=22&policyArea=0&policyAreaSub=0&country=0&year=0
- KLUB SVOBODNÝCH MATEK. TZ – Jedna pětina samozivitelů přišla po COVIDu o práci. *Klub svobodných matek* [online], 2020. Dostupné z: https://www.klubsvobodnychmatek.cz/tz---jedna-petina-samozivitelu-prisla-po-covidu-o-praci/A_932
- KOLDINSKÁ, Kristina. A zase ta feminizace – tentokrát v sociálních službách, In: *Zpravodaj 01/2021 Gender a sociální práce* [online]. Rovné příležitosti v souvislostech, 2021. Dostupné z: <https://zpravodaj.genderstudies.cz/cz/clanek/a-zase-ta-feminizace-tentokrat-v-socialnich-sluzbach>
- KREJČÍ, Michal. Velká výzva a šance pro církve. *Portál o integračním sociálním podnikání – ISP 21* [online], 2019. Dostupné z: <https://www.isp21.cz/blogy/socialni-podnikani-a-cirkevni-restituce>
- KROČIL, O., M. MÜLLER, J. KUBÁTOVÁ a M. DOPITA. Sociální podnikání v ČR v době pandemie COVID-19 a po ní: Rozvoj a implementace krizového řízení. *TESSEA* [online], 2021. Dostupné z: https://www.tessea.cz/images/pdf/SVZ_kvalitativn_vzkum_TAR.pdf
- LITHUANIAN FREE MARKET INSTITUTE. Shadow Economy: Understanding Drivers, Reducing Incentives. *Lietuvos laisvosios rinkos institutas* [online], 2018. Dostupné z: <https://www.lfri.lt/wp-content/uploads/2018/11/Shadow-Economy.-Understanding-Drivers-Reducing-Incentives.pdf>
- MINIMUM DECENT WAGE. MDW [online], 2021. Dostupné z: <https://www.dustojnamzda.cz/minimum-decent-wage/>
- MONITOROVACÍ VÝBOR. Zápis 12. zasedání Monitorovacího výboru OPZ. *ESFCR* [online], 2021. Dostupné z: https://www.esfcr.cz/detail-clanku/-/asset_publisher/BBFAoaudKGfE/document/id/15436664?inheritRedirect=false
- MPSV. TZ – Nezaměstnanost v březnu klesla na 4,2 %. *MPSV* [online], 2021. Dostupné z: mpsv.cz/documents/20142/2061970/07_04_2021_TZ_nezamestnanost_brezen.pdf/
- NÁRODNÍ PLÁN OBNOVY. *Národní plán obnovy* [online], 2021. Dostupné z: <https://www.planobnovy.cz/pilire#pilire>
- OECD. Long-term unemployment rate. *Organisation for Economic Co-operation and Development* [online], 2021a. Dostupné z: <https://data.oecd.org/unemp/long-term-unemployment-rate.htm>
- OECD. OECD Unemployment Rates News Release. *Organisation for Economic Co-operation and Development* [online], 2021b. Dostupné z: <https://www.oecd.org/sdd/labour-stats/unemployment-rates-oecd-05-2021.pdf>
- PAQ. Jak dopadla pandemie na pracovní život? *Život během pandemie* [online], 2021. Dostupné z: <https://zivotbehempandemie.cz/destabilizace-prace>
- REGULATION (EU). No 1304/2013 of the European Parliament and of the Council of 17 December 2013 on the European Social Fund and repealing Council Regulation (EC) No 1081/2006.
- SIROVÁTKA, Tomáš. Řešení nezaměstnanosti po česku: dvacet miliard na dávky a tři miliardy na přímou práci s nezaměstnanými. *Sociální práce* [online], 2014. Dostupné z: <https://socialniprace.cz/tomas-sirovatka-reseni-nezamestnanosti-po-cesku-dvacet-miliard-na-davky-a-tri-miliardy-na-primou-praci-s-nezamestnanymi/>
- SPOT CENTRUM PRO SPOLEČENSKÉ OTÁZKY. Proč má smysl řešit nezaměstnanost v době konjunktury? *Web Dobrá práce v obci* [online], 2018. Dostupné z: <https://www.pracevobci.cz/clanek/proc-ma-smysl-resit-nezamestnanost-v-dobe-konjunktury>
- SPOT CENTRUM PRO SPOLEČENSKÉ OTÁZKY. Prekarizovaní pracovníci a pracovnice v době pandemie covid-19. *Centrum pro společenské otázky – SPOT* [online], 2021. Dostupné z: https://centrumspot.cz/wp-content/uploads/2021/02/SPOT_Pandemie-poukazala-na-neschopnost-socialniho-systemu-efektivne-chranit-lidi-v-nejistych-pracich.pdf
- TESSEA. 5 chytrých kroků k rozvoji sociálního podnikání v ČR podle TESSEA. *TESSEA* [online], 2020. Dostupné z: <https://www.tessea.cz/aktuality>
- ÚŘAD PRÁCE. Podpora forem flexibilního zaměstnávání (FLEXI). *Úřad práce ČR* [online], 2021. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/podpora-flexibilnich-forem-zamestnavani-flexi->
- VLÁDA ČR. Zpráva o stavu romské menšiny v České republice za rok 2019. *Vláda ČR* [online], 2020. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/ppov/zalezitosti-romske-komunity/aktuality/Zprava-o-stavu-romske-mensiny-2019.pdf>
- Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce. In: Sbírka zákonů České republiky. 2006, částka 84. Dostupné z: https://ppropo.mpsv.cz/zakon_262_2006

Seznam zkratek

- **APZ:** Aktivní politika zaměstnanosti
- **ČR:** Česká republika
- **EFRR:** Evropský fond pro regionální rozvoj
- **EPSP:** Evropský pilíř sociálních práv
- **ESF/ESF+:** Evropský sociální fond / Evropský sociální fond plus
- **EU:** Evropská unie
- **ICT:** informační a komunikační technologie
- **IWP:** míra ohrožení chudobou u pracujících (in-work at-risk-of-poverty rate)
- **LTC:** dlouhodobá péče (long-term care)
- **MDW:** minimální důstojná mzda (minimum decent wage)
- **MPSV:** Ministerstvo práce a sociálních věcí

Charita Česká republika

Vladislavova 12,

110 00 Praha 1, Česká republika

Telefon: +420 296 243 330

E-mail: sekretariat@charita.cz

Web: www.charita.cz

